ZESZYTY NAUKOWE POLITECHNIKI ŚLĄSKIEJ 2016
Seria: ORAGNIZACJA I ZARZĄDZANIE z. 90 Nr kol. 1953

Magdalena RZEMIENIAK
Politechnika Lubelska
Wydział Zarządzania
m.rzemieniak@pollub.pl
Lilla KNOP
Politechnika Śląska
Wydział Organizacji i Zarządzania
lilla.knop@polsl.pl
Dorota JELONEK
Politechnika Częstochowska
Wydział Zarządzania
e-mail: jelonek@zim.pcz.pl

WSPÓŁCZESNE ASPEKTY SIECI ORGANIZACYJNYCH − WPROWADZENIE

Sukces organizacji zależy od tego, czy wiara
która była bodźcem w jej powstawaniu
wciąż żyje w ludziach, którzy ją tworzą.

Sieci organizacyjne to struktury mające swe uzasadnienie w teorii i praktyce współczesnego zarządzania. Sieć organizacyjna jest niejako efektem paradygmatu sieciowego, funkcjonującego w naukach o zarządzaniu, który zakłada poszukiwanie struktur współpracujących i współdziałania z innymi podmiotami otoczenia – realnymi uczestnikami sieci. Nauki o zarządzaniu odnoszą się również do sieci jako całości, stanowiącej zbiór określonych podmiotów, połączonych więzami współdziałania i rywalizacji.

Autorzy niniejszego Zeszytu Naukowego postawili sobie za cel odniesie się do aktualnych i bieżących aspektów sieci organizacyjnych. Cel ten zdeterminował dobór treści i tematykę poszczególnych artykułów.

W pierwszym artykule pt. „Sieci innowacji. Identyfikacja barier współpracy" autorka poszukiwała odpowiedzi na pytania dotyczące barier współpracy w działalności innowacyjnej. Rozważania te prowadzono także w kontekście wszechobecnych sieci organizacyjnych. Znaczenie sieci innowacji w gospodarce stale wzrasta, ponieważ przedsiębiorstwa coraz częściej właśnie w innowacjach upatrują możliwości zdobycia przewagi konkurencyjnej, kreowania

wartości i zaspokojenia potrzeb klientów. Sieci innowacji są platformą współpracy międzyorganizacyjnej, pozwalają uzyskać efekty synergiczne dla partnerów, zwłaszcza w procesach tworzenia i komercjalizacji innowacji. W artykule tym podjęto próbę oceny innowacyjności badanych przedsiębiorstw w porównaniu z przedsiębiorstwami tej samej branży, zaś na tle przedstawionej charakterystyki sieci innowacji, wybranych typów sieci oraz korzyści dla przedsiębiorstw, które są partnerami w sieci innowacji zaprezentowano wyniki badań identyfikujące bariery współpracy.

Kolejny artykuł nosi tytuł „Zarządzanie relacjami w organizacjach sieciowych". Wielu autorów dowodzi, że to zasoby niematerialne są kluczowe dla współczesnych organizacji. Dotyczy to przede wszystkim organizacji innowacyjnych, które coraz częściej przyjmują formy sieciowe, wynikające z wirtualizacji procesów biznesowych. Dlatego coraz więcej uwagi poświęca się identyfikacji oraz analizie niematerialnych obszarów prowadzenia działalności. Jednym z takich niedookreślonych obszarów w sferze funkcjonowania organizacji jest zarządzanie relacjami oraz kapitałem relacyjnym. Autorka skupiła swoją uwagę na problemie identyfikacji czynników determinujących tworzenie oraz stabilizację relacji, jak również na znaczeniu kapitału relacyjnego dla funkcjonowania oraz rozwoju sieci organizacyjnych. Na wstępie rozdziału trzeciego przeprowadzono analizę literaturową wskazującą na identyfikacje podstawowych determinant kreowania kapitału relacyjnego. W dalszej części omówiono wyniki badań ilościowych przeprowadzonych na próbie 112 organizacjach sieciowych, w wyniku których dokonana została weryfikacja założonych hipotez dotyczących znaczenia głównych determinant tworzenia oraz stabilizacji kapitału relacyjnego.

Rozważania na temat zarządzania relacjami organizacji sieciowych stały się punktem wyjścia do problematyki trwałości organizacji sieciowych. Celem artykułu zatytułowanego „Trwałość klastra w kontekście doświadczeń Doliny Krzemowej" jest opisanie głównych cech trwałości sieci organizacyjnej, jaką jest klaster. Jako przykład wybrano Dolinę Krzemową, która jest traktowana jak niedościgniony wzór, ale jednocześnie jako zbiór doświadczeń, który pozwala innym się uczyć. Wybór tej sieci organizacyjnej za przedmiot badań stanowił dla autorki podstawę do głębszych badań nad dopracowywaniem procesów inicjowania i wdrażania innowacji w klastrach w Polsce.

Kolejny artykuł pt. „Dialog w klastrach w świetle podejścia sieciowego w zarządzaniu strategicznym" łączy wątki relacyjności oraz trwałości sieci organizacyjnych w postaci dialogu w świetle podejścia sieciowego. W artykule tym przedstawiono istotę dialogu jako istotnego procesu kształtującego sieci organizacyjne, klastry oraz podmioty w klastrze. Dialog jest głównym sposobem przekazywania informacji w ramach klastrów oraz stanowi dominującą

treść relacji w klastrach i sieciach innowacyjnych. Jako główną kanwę tłumaczącą dialog społeczny w klastrach zostało przedstawione podejście sieciowe, które może być traktowane jako jedno z nowych podejść teoretyczno-metodologicznych zarządzania strategicznego. Przykłady praktyczne aktorów, treści i kontekstu dialogu zostały przedstawione w wybranych klastrach funkcjonujących w przemysłach kreatywnych w Polsce.

Efektem dialogu powinno być między innymi współdziałanie, któremu poświęcono artykuł zatytułowany „Współdziałanie w sieciach logistycznych – wyzwania i bariery". Uwagę skoncentrowano na współdziałaniu w sieci organizacyjnej, jaką jest sieć logistyczna. Tworzenie sieci logistycznych jest konsekwencją przede wszystkim globalizacji rynków, dynamicznych zmian otoczenia oraz rozwoju technologii informatycznych. Działanie w sieci przyczynia się do zwiększenia elastyczności, a tym samym skuteczności, sprawności i efektywności funkcjonowania współpracujących przedsiębiorstw. Za cel prowadzonych w tym artykule rozważań przyjęto identyfikację determinant funkcjonowania sieci logistycznej, a także określenie zalet i wad współpracy w ramach sieci. Ponadto analizie poddano stopień wykorzystania technologii informatycznych w zarządzaniu łańcuchem dostaw przez przedsiębiorstwa działające w Polsce, ze względu na to, że technologie te odgrywają główną rolę w synchronizacji przepływów informacyjnych i materiałowych w sieci. Cel zrealizowano na podstawie krytycznej analizy literatury przedmiotu oraz badań danych statystycznych.

Artykuł pt. „Klastry i sieci jako płaszczyzna transferu technologii" dotyczy sieci organizacyjnych rozumianych jako płaszczyzny transferu technologii. O stopniu rozwoju (dojrzałości) gospodarki decyduje m.in. jej innowacyjność. Dotychczasowe rozwiązania w tym obszarze stosowane w Polsce nie są jednak satysfakcjonujące. Niska innowacyjności polskich przedsiębiorstw lokuje nasz kraj na ostatnim miejscu w Unii Europejskiej – w grupie tzw. innowatorów o skromnych wynikach. Konieczne są zatem dalsze rozważania na temat dróg i środków, które zintensyfikują transfer technologii i poprawią poziom innowacyjności polskich przedsiębiorstw. Jednym z elementów polityki innowacyjnej państw jest polityka klastrowa. Klastry traktowane są jako geograficzne skupiska powiązanych ze sobą przedsiębiorstw i współpracujących z nimi podmiotów; a przez fizyczną bliskość, relacje o charakterze formalnym i nieformalnym oraz wspólny cel tworzą płaszczyznę wymiany doświadczeń i wiedzy, która pozytywnie wpływa na kreowanie i doskonalenie innowacji. Co więcej, współpraca takich podmiotów jak przedsiębiorstwa, instytucje sektora badawczo-rozwojowego oraz instytucje otoczenia biznesu czyni proces transferu technologii bardziej efektywnym, przyczyniając się do szerszej dyfuzji innowacji. Celem artykułu jest wykazanie, że współpraca pomiędzy biznesem, sferą nauki i instytucjami otoczenia biznesu, jaka ma miejsce w ramach klastrów

ogranicza bariery występujące w procesie komercjalizacji wiedzy, sprzyja transferowi technologii, co w konsekwencji pozytywnie wpływa na innowacyjność wszystkich podmiotów działających w klastrze, przyczyniając się jednocześnie do zwiększenia ich pozycji konkurencyjnej.

Ostatnie dwa artykuły koncentrują się na problematyce marki i tożsamości sieci organizacyjnych. Celem artykułu zatytułowanym „Wybrane aspekty zarządzania markami sieci organizacyjnych" było przybliżenie problematyki zarządzania marką sieci organizacyjnych jako elementu ich strategicznej przewagi rynkowej. Rozważania prowadzono wokół problemu badawczego – czy w obecnych warunkach rynkowych marka i zarządzanie nią w czasie są istotnymi czynnikami sukcesu współczesnych sieci organizacyjnych? Wychodząc od charakterystyki marki i jej znaczenia w zarządzaniu siecią organizacyjną, przybliżono proces jej budowania, podstawowe strategie oraz współczesne trendy w działaniach marketingowych na rzecz jej metodycznego budowania. Rozważania teoretyczne wzbogacono wynikami przeprowadzonego studium przypadku sieci kawiarni. W wyniku studiów literaturowych i badań empirycznych sformułowano zalecenia dla przedsiębiorców zainteresowanych skutecznym budowaniem marki sieci organizacyjnej w obecnych warunkach rynkowych.

Celem ostatniego artykułu pt. „Tożsamość w sieciach organizacyjnych" było ukazanie, jak ważny jest proces świadomego i celowego budowania tożsamości sieci organizacyjnych. Przyjęto założenie badawcze zakładające, że sposób kreowania tożsamości przez organizację może stać się modelowym sposobem postępowania dla sieci organizacyjnej. Do zweryfikowania założenia badawczego wykorzystano krytyczną analizę danych wtórnych (metodą *desk research*), studia literaturowe polskojęzycznej oraz zagranicznej literatury przedmiotu oraz badania metodą *case study*, wzbogacone o obserwacje własne, oraz przeprowadzone wywiady osobiste. Badania wskazują, że dynamika tożsamości organizacji jest podobna do dynamiki tożsamości sieci organizacyjnej. Z badań empirycznych nad tożsamością sieci organizacyjnych wynika, że taktyki kategoryzacyjne, operujące tylko na poziomie struktury tożsamości, a niedotyczące reakcji na zagrożenie tożsamości sieci organizacyjnej, są nieskuteczne.